

**АКТУАЛЬНІ
ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ
ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць

Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 р., м. Одеса

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
STATE INSTITUTION "SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER K.D. USHYNsky"
MOLDOVA STATE UNIVERSITY
UNIVERSITY OF THE NATIONAL EDUCATION COMMISSION, KRAKOW
VILNIUS UNIVERSITY
JOHNS HOPKINS UNIVERSITY
ODESA NATIONAL ECONOMIC UNIVERSITY
KHARKIV NATIONAL PEDAGOGICAL
UNIVERSITY NAMED AFTER H. S. SKOVORODA
CLASSICAL PRIVATE UNIVERSITY
VASYL' STUS DONETSK NATIONAL UNIVERSITY**

**ACTUAL PROBLEMS
OF PRACTICAL PSYCHOLOGY**

Collection of scientific works
International Scientific and Practical Internet Conference

May 16, 2025

Odesa – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД «ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ МОЛДОВИ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ КОМІСІЇ НАРОДНОЇ ОСВІТИ В КРАКОВІ
ВІЛЬНЮСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УНІВЕРСИТЕТ ДЖОНСА ГОПКІНСА
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ Г. С. СКОВОРОДИ
КЛАСИЧНИЙ ПРИВАТНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ**

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції

16 травня 2025 року

Одеса – 2025

UDK 001+159.9 (063)
ВБК 72+88.4

П'ЯТИЕТАПНИЙ ІНТЕГРАТИВНИЙ МЕТОД НЕЙРОКОГНІТИВНОЇ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	
Сєвцов С.В., Савенкова І. І.	442
ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ НАСЛІДКІВ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ У ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗСУ ТА ЇХ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЯ	
Сисоєва О.Г., Мельничук І. В.....	446
ПСИХОСОМАТИЧНІ АСПЕКТИ ТРИВОЖНИХ РОЗЛАДІВ ОРГАНІЧНОЇ ПРИРОДИ: СУЧАСНИЙ НАУКОВИЙ ОГЛЯД	
Варчук А.І., Мельничук І. В.....	450
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕБІГУ СПЕЦИФІЧНИХ РОЗЛАДІВ ОСОБИСТОСТІ: СУЧАСНІ АСПЕКТИ ДІАГНОСТИКИ ТА ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДТРИМКИ	
Вінтерголлер О.В., Савенкова І.І.	452
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕЖИВАННЯ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ В ЕКСТРИМАЛЬНИХ УМОВАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ	
Гіда А.С., Мельничук І.В.	454
ПОЗИТУМ-ПІДХІД ЯК ДІЄВА ТЕХНІКА ПОЗИТИВНОЇ ПСИХОТЕРАПІЇ	
Дедух Л.Г.,Савенкова І. І.	457
ОСОБЛИВОСТІ ПОРУШЕНЬ БАЗОВИХ КОГНІТИВНИХ ФУНКЦІЙ ВНАСЛІДОК ІНСУЛЬТУ ТА ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ	
Комарова А.І., Савенкова І.І.	460
ПСИХОСОМАТИЧНІ ПОРУШЕННЯ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ ТА СПОСОБИ ЇХ ПОДОЛАННЯ	
Коротушенко Б.М., Книш А. Є.	463
РОЗЛАДИ СНУ НЕОРГАНІЧНОЇ ПРИРОДИ ТА ШЛЯХИ ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЇ	
Шварцман Я.В.	464
ІНСОМНІЯ ЯК ПСИХОСОМАТИЧНЕ ЯВИЩЕ: СУЧАСНІ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНІ ПІДХОДИ ДО КОРЕКЦІЇ	
Сульдїна Л. М. Фрунзе О. В.	467
ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРАХ УКРАЇНИ	
Табунчик О.Д., Шевченко Р. П.	470
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ	
Гільман А. Ю., Кулеша Н. П.....	474
ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ СТРЕСОВИХ РОЗЛАДІВ ОСОБИСТОСТІ ЗАСОБАМИ АНАЛІТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ К. Г. ЮНГА	
Овчаренко С. Ю., Савенкова І. І.....	477
СУЧАСНІ ШЛЯХИ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДЕПРЕСИВНОГО СИНДРОМУ	
Спиридонова Т.В., Савенкова І.І.....	481

Висновки

Інсомнія — це не лише фізіологічне порушення, а й глибоке психосоматичне явище, яке вимагає цілісного підходу до діагностики та терапії. Сучасні психотерапевтичні стратегії — насамперед КПТ, майндфулнес, тілесно-орієнтована терапія — показують високу ефективність у подоланні хронічної інсомнії. Комплексне втручання, що поєднує психоедукацію, тілесну роботу та когнітивну перебудову, сприяє довготривалому покращенню якості сну та психічного здоров'я загалом. Отже, ефективна допомога при інсомнії починається з поваги до індивідуального досвіду клієнта — його тіла, переживань, історії. Саме уважне й гнучке поєднання методів дозволяє досягти глибших змін, ніж будь-яка уніфікована схема.

Література:

1. Американська академія медицини сну. Клінічні критерії діагностики інсомнії [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://aasm.org>
2. World Health Organization. Sleep disorders and public health. Geneva: WHO, 2023. 47 p.
3. Пірогова В.І. Психосоматична медицина: психологічні аспекти. Київ: Університетська книга, 2019. 224 с.
4. Немирівський Є.І. Психосоматика: теорія і практика. Харків: Психотерапія, 2021. 188 с.
5. Morin C.M., Benca R. Chronic insomnia. The Lancet. 2012. Vol. 379(9821). P. 1129–1141. DOI:10.1016/S0140-6736(11)60750-2
6. Taylor D.J., Pruiksma K.E. Cognitive and behavioral therapy for insomnia (CBT-I). Psychiatric Clinics. 2014. Vol. 37(4). P. 805–819.
7. Edinger J.D., Means M.K. Cognitive-behavioral therapy for primary insomnia. Clinical Psychology Review. 2005. Vol. 25(5). P. 539–558.
8. Espie C.A., Kyle S.D. et al. A randomized clinical trial of online CBT for insomnia. Sleep. 2012. Vol. 35(6). P. 769–781.
9. Ong J.C., Shapiro S.L., Manber R. Mindfulness meditation and CBT for insomnia. Journal of Clinical Psychology. 2008. Vol. 64(4). P. 449–460.
10. Черниш І.І. Використання усвідомленої уваги у терапії тривожних розладів. Психологічна перспектива. 2021. № 37. С. 84–90.
11. Ogden P., Minton K., Pain C. Trauma and the body: A sensorimotor approach to psychotherapy. New York: Norton, 2006. 328 p.
12. Кочеткова О.М. Тілесна психотерапія: методологія і практика. Львів: Спадщина, 2020. 176 с.
13. Perlis M.L., Jungquist C., Smith M.T., Posner D. Cognitive Behavioral Treatment of Insomnia: A Session-by-Session Guide. Springer, 2005. 168 p.
14. Савчук Ю.М. Інтегративні моделі психотерапії: сучасні підходи. Актуальні проблеми психології. 2022. № 19. С. 121–129.

ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ МЕТОДІВ НЕЙРОРЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ЗАТРИМКОЮ ПСИХІЧНОГО РОЗВИТКУ В РЕАБІЛІТАЦІЙНИХ ЦЕНТРАХ УКРАЇНИ

Табунчик О.Д., Шевченко Р. П.

*Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(м. Одеса, Україна)*

Актуальність теми. У зв'язку зі зростанням кількості дітей з особливими освітніми потребами в Україні, зокрема із затримкою психічного розвитку (ЗПР),

особливої важливості набуває розробка та впровадження ефективних методів нейрореабілітації. За даними Міністерства охорони здоров'я України, за останні п'ять років кількість дітей із порушеннями психічного розвитку зросла майже на 30 %, що обумовлено як погіршенням екологічної ситуації, соціально-економічними викликами, так і наслідками війни: масовим внутрішнім переміщенням, пережитими психотравмами, втратами та руйнуванням звичного середовища. У таких умовах роль реабілітаційних центрів суттєво зростає — вони виконують функцію опори в процесі медико-психолого-педагогічної допомоги, адаптації та розвитку дитини.

Особливої актуальності набуває впровадження в практику реабілітації саме сучасних, науково обґрунтованих методів, що ґрунтуються на нейропсихології, нейропластичності, принципах індивідуального розвитку та мультидисциплінарного підходу. Такі методи сприяють формуванню ключових когнітивних функцій, стабілізації емоційного стану, розвитку мовлення та соціальної взаємодії. Досвід українських реабілітаційних центрів підтверджує, що своєчасне і комплексне втручання на основі сучасних нейрореабілітаційних технологій значно покращує якість життя дітей із ЗПР та полегшує їхню інтеграцію в освітнє середовище. Застосування науково обґрунтованих нейропсихологічних, психолого-педагогічних та медичних методів сприяє покращенню стану таких дітей і підвищенню їхньої якості життя (Калашник О.М., Полякова Н.Г, 2023 [4]; МОЗ України, 2022 [7]).

Зважаючи на виклики воєнного часу та необхідність створення ефективної системи допомоги дітям з особливими потребами, тема дослідження є не лише актуальною, а й стратегічно важливою для освітньої, медичної та соціальної політики України.

Мета дослідження — проаналізувати сучасні підходи до нейрореабілітації дітей із затримкою психічного розвитку, що використовуються в реабілітаційних центрах України.

Об'єкт дослідження — нейрореабілітація дітей із затримкою психічного розвитку в реабілітаційних закладах України.

Предмет дослідження — сучасні методи та підходи до нейрореабілітації дітей із ЗПР у практиці українських реабілітаційних центрів.

Попри зростаючий інтерес науковців до тематики нейрореабілітації, досі бракує комплексних міждисциплінарних досліджень, лонгітюдних спостережень та єдиних методологічних засад щодо практичного впровадження ефективних методик у систему реабілітації дітей із ЗПР. Додатковим бар'єром є недостатня доступність сучасної доказової літератури, низький рівень міжвідомчої координації та обмежене фінансування галузевих досліджень.

Теоретичною основою дослідження стали праці О.Л. Сіделковського (2022) [9], О.Г. Малиної (2021) [6], В.В. Кучера (2022) [5], І.Я. Терещенко (2021) [10], С.О. Гнатюка (2025) [1], О. Задорожної (2021) [2], Н.М. Ільїної (2020) [3], а також аналітичні матеріали МОЗ України (2022) [7] та регіональні програми розвитку (2023) [8]. Важливу роль відіграла концепція нейропластичності та нейропсихологічного підходу до корекції психічного розвитку дитини.

Затримка психічного розвитку — складне порушення, яке охоплює пізнавальну, мовленнєву, емоційно-вольову та моторну сфери. Реабілітація дітей із ЗПР потребує індивідуального підходу та системної роботи команди фахівців. Серед ефективних методів, що застосовуються в реабілітаційних центрах України, варто виділити:

1. Нейропсихологічну корекцію, яка передбачає виявлення дисфункцій мозкових структур та розвиток вищих психічних функцій (Малина О.Г., 2021 [6]). Наприклад, у Центрі розвитку дитини «Промінь» (м. Харків), БФ «Майбутнє» (м. Одеса) впроваджено спеціальні заняття з тренування слухової та зорової уваги, логічного мислення і моторного контролю для дітей із ЗПР віком 5–9 років.
2. Нейрофункціональний підхід за О.Л. Сіделковським, що включає мультисенсорну стимуляцію, вправи на міжпівкульну взаємодію, нейроконтроль і когнітивно-поведінкові стратегії. У практиці Центру «Крок за Кроком» (м. Київ) використовуються спеціальні комплекси із вправами для синхронізації роботи півкуль мозку та тренування саморегуляції.
3. Ейдетику як технологію розвитку образної пам'яті, уваги та мовлення (Задорожна О, 2021 [2]). У деяких дошкільних закладах інклюзивного типу (м. Львів) проводяться заняття з ейдетичних таблиць і візуалізацій, що сприяють активізації мовлення у дітей із труднощами засвоєння слів.
4. Сенсорну інтеграцію як методику стабілізації роботи сенсорних систем (Терещенко І.Я., 2021 [10]). Наприклад, у сенсорній кімнаті Центру реабілітації «Інсайт» (м. Львів), БФ «Майбутнє» (м. Одеса) застосовуються балансувальні доріжки, вагові жилети, світлові панелі для адаптації дітей до сенсорних подразників.
5. Кінезіотерапію та корекційну ритміку для розвитку моторики та саморегуляції (Кучер В.В, 2022 [5]). У практиці логоритміки Центру «Добробут» (м. Дніпро) поєднуються музичні ритми з фізичними вправами для покращення моторного планування та зниження рівня тривожності.
6. Фізіотерапевтичні методи: ЛФК, масаж, магнітотерапія, мікрополяризація.
7. Інтерактивні цифрові технології, зокрема нейрофідбек, доповнену реальність, тренажери для керованого розвитку уваги (Гнатюк С.О, 2025 [1]).

У таких містах як Київ, Львів, Харків, Одеса активно функціонують центри («Крок за Кроком», «Промінь», «Інсайт», «Майбутнє», ім. Януша Корчака), які впроваджують вказані підходи в індивідуалізованих програмах для дітей із ЗПР. Особливо ефективною є командна робота мультидисциплінарних спеціалістів: нейропсихолога, логопеда, фізичного терапевта, психолога.

Висновки. Застосування сучасних методів нейрореабілітації в реабілітаційних центрах України демонструє високу ефективність у роботі з дітьми із ЗПР. Поєднання нейропсихологічного підходу, сенсорних та когнітивних технологій сприяє гармонійному розвитку дитини, покращенню її навчального потенціалу та соціальної адаптації.

Рекомендується поширювати успішні практики мультидисциплінарного підходу, забезпечити підвищення кваліфікації спеціалістів реабілітаційних центрів, а також створювати умови для наукового моніторингу ефективності програм. Важливим напрямом подальших досліджень є розробка національних

стандартів нейрореабілітації для дітей із ЗПР, впровадження цифрових технологій у діагностику та корекцію, а також аналіз впливу воєнних факторів на психічний розвиток дітей з особливими потребами.

Окрім цього, слід зазначити, що нейрореабілітація дітей із затримкою психічного розвитку (ЗПР) в Україні стикається з низкою актуальних проблем, які обумовлюють нерівний доступ до якісної допомоги, фрагментарність послуг і недостатнє впровадження доказових методик, а саме:

1. Недосконалість державної політики у сфері нейрореабілітації. Незважаючи на наявність окремих стратегій і регіональних програм, в Україні немає єдиного національного стандарту з нейрореабілітації дітей із ЗПР. Це призводить до розбіжностей у методах, якості послуг та доступності підтримки в різних регіонах країни.

2. Нестача підготовлених фахівців мультидисциплінарного профілю. Ефективна нейрореабілітація вимагає командної роботи нейропсихолога, логопеда, дефектолога, фізіотерапевта, лікаря, але в багатьох установах бракує кваліфікованих кадрів із сучасною підготовкою. Особливо відчутна потреба у фахівцях, що володіють інструментами функціональної нейропсиходіагностики.

3. Недостатнє фінансування та технічне забезпечення реабілітаційних центрів.

У багатьох державних закладах відсутнє сучасне обладнання для сенсорної інтеграції, нейрофідбеку, біоадаптивних методів, а приватні послуги залишаються недоступними для значної частини населення.

4. Фрагментарність науково-практичних підходів. Як зазначає О.Л. Сіделковський, відсутність системного аналізу призводить до неефективної або надмірно навантаженої реабілітації, яка не враховує механізми нейропластичності.

5. Недостатня поінформованість батьків та педагогів. Батьки часто не мають доступу до достовірної інформації про сучасні методи реабілітації, а педагоги у звичайних школах не володіють знаннями для адаптації навчання дітей із ЗПР.

6. Потреба в адаптації реабілітації до умов війни. Реабілітаційні послуги значно постраждали через повномасштабну війну в Україні. Частина центрів зруйнована або евакуйована, а нові запити пов'язані з психотравмою, втратами, переселенням, що ускладнює класичну модель нейрореабілітації.

Ключові слова: нейрореабілітація, затримка психічного розвитку, діти, реабілітаційний центр, нейропсихологічні методи, сенсорна інтеграція.

Література:

1. Гнатюк С.О. AR-методи в корекції та навчанні. // *Інформаційні технології в освіті*. – 2025. – №2(18). – С. 69–76.
2. Задорожня О. Ейдетика у корекційній роботі з дітьми із затримкою психічного розвитку. // *Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови*. – 2021. – №13. – С. 91–97.
3. Ільїна Н.М. *Нейропсихологічні механізми розвитку дитини з порушенням вищих психічних функцій*. – Київ: Університетська книга, 2020. – 160 с.

4. Калашник О.М., Полякова Н.Г. Стан та перспективи розвитку системи надання реабілітаційної допомоги дітям в Україні. // *Педіатрія, акушерство та гінекологія*. – 2023. – №2. – С. 37–41.
5. Кучер В.В. Кінезіотерапія як нейрокорекційна методика у дітей з особливими потребами. // *Проблеми сучасної корекційної освіти*. – 2022. – Вип. 17. – С. 58–66.
6. Малина О.Г. Особливості нейропсихологічного супроводу дитини із затримкою психомовленнєвого розвитку. // *Психологія та соціальна робота*. – 2021. – №2(54). – С. 23–28.
7. Міністерство охорони здоров'я України. *Національна стратегія розвитку реабілітації в Україні на період до 2030 року*. – Київ, 2022.
8. Регіональний стратегічний план розвитку системи реабілітації дітей у Волинській області на 2023–2026 роки. – Луцьк: Волинська ОДА, 2023. – С. 14–21.
9. Сіделковський О.Л. *Нейрореабілітація: основи теорії і практики*. – Київ: Наукова думка, 2022. – С. 48–102.
10. Терещенко І.Я. Сенсорна інтеграція в роботі з дітьми із ЗПР. // *Корекційна педагогіка*. – 2021. – №3. – С. 41–47.

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ

Гільман А. Ю., Кулеша Н. П.

Національний університет «Острозька академія»

В умовах тривалої та виснажливої війни Україна потребує постійної психологічної допомоги та проведення психологічної реабілітації населення, яке зазнало фізичної та психічної травматизації. У зв'язку з цим постає потреба у підготовці відповідних фахівців (психологів, психотерапевтів), які зможуть грамотно та структуровано надавати психологічну допомогу та впроваджувати психологічну реабілітацію. В цьому процесі варто враховувати низку психологічних, соціальних та інших особливостей.

Питаннями щодо вивчення соціальних особливостей у проведенні психологічної реабілітації займалися зарубіжні та вітчизняні вчені. Зокрема Дюркгейм Е. досліджував важливість соціальних зв'язків для стабільності особистості, що є релевантними для розуміння процесу реабілітації, **Левіс А.Козер та Зіммель Г.** вивчали соціальні конфлікти, групову динаміку та роль соціальних зв'язків, що є важливим для розуміння соціальної підтримки та інтеграції в процесі відновлення, Коен Ш. аналізував вплив соціальної підтримки на подолання стресу, травм та психічних розладів, демонструючи зв'язок між соціальною підтримкою та стійкістю до захворювань та психологічних проблем, Гоффман Е. та його послідовники розглядали вплив соціальної стигми, пов'язаної з психічними розладами, на самооцінку, соціальну інтеграцію та звернення за допомогою. Серед українських науковців, які працюють у цій галузі, можна відзначити Березовця В., який досліджував соціально-психологічну реабілітацію ветеранів бойових дій, Бойко О., Гребінь Л. та Левченко Н. вивчали технології соціально-педагогічної роботи з військовослужбовцями та їхніми сім'ями, Алаликіну Н., яка досліджувала ефективність психолого-акмеологічної реабілітації військовослужбовців та ін. **Куцало О., Руденко М., Бачинська Л.** вивчали роль соціального житла в психологічній та соціальній адаптації внутрішньо переміщених осіб тощо [1;5;10].